

**Non-Fictie - No Time - Verander nu, voor het klimaat alles verandert recensie
klimaatcrisis boeken**

Het klimaat is nu eenmaal links

Het kapitalisme is niet in staat de wereld te behoeden voor totale uitwoning, betoogt Naomi Klein. Haar jongste boek, dat wederom leest als een trein, mondt dan ook uit in een handboek sociale revolutie.

MARTIJN VAN CALMTHOUT

Op de jaarlijkse vergadering van de Clinton Global Initiative van 2006 maakte de hippe Britse luchtvaarttycoon Richard Branson bekend hoe hij de wereld ging redden. Zijn maatschappij Virgin, ooit begonnen als platenlabel, zou de komende tien jaar een bedrag van pakweg 3 miljard dollar besteden aan onder meer het ontwikkelen van biobrandstof voor vliegtuigen, ter vervanging van aardolie/kerosine.

Verantwoorde ondernemers, zei Branson in interviews, ploegen een deel van het geld dat ze verdienen met milieuvervuiling terug naar het bestrijden van diezelfde vervuiling. Uit fatsoen en met het oog op de toekomst. Gastheer Bill Clinton noemde de toezegging een doorbraak; zo hoorden industriëlen zich op te stellen. En wat een bedrag ook.

Een jaar later was Branson alweer in het nieuws. Nu kondigde hij, met voormalig vicepresident en klimaatactivist Al Gore, een prijsvraag aan voor manieren om broeikasgassen uit de atmosfeer te trekken. Daarvoor was een bedrag beschikbaar van 25 miljoen dollar.

Mooie intivatieven. Maar in haar jongste boek *This Changes Everything* maakt de immer spraakmakende Canadese journalist en activist Naomi Klein gehakt van Bransons haast messiaanse klimaatoptredens. Van het plan van vliegen op biobrandstoffen blijkt bijna tien jaar na dato niet bijster veel te zijn terechtgekomen. En tegelijk heeft Virgin zijn luchtvloot uitgebreid en het aantal vluchten op de VS vertienvoudigd. Deels, vermoedt Klein, is dat zakelijke succes te danken aan het 'verantwoorde' verhaal van Branson. Per

saldo gebruikt Virgin meer brandstof dan ooit en dat is goeddeels gewoon aardolie.

Iets soortgelijks is het resultaat van de prijsvraag van Branson en Gore. Er kwamen duizenden voorstellen, en daarvan leken er volgens de jury elf veelbelovend, maar ook weer niet echt de silver bullet. En sindsdien is het stil, stelt Klein vast. Behalve dan dat een exploitant van teerzanden in Canada zich bij het initiatief aansloot, omdat opgezogen kooldioxide kan helpen om nog meer olie uit de zanden te blazen.

Klein neemt geen blad voor de mond. Bransons magere resultaten zijn een voorbeeld van wat ze ziet als een ideologische perversie: de gedachte dat het kapitalisme in staat is om de wereld te behoeden voor de totale uitwoning.

This Changes Everything, in Kleins beste traditie een pil die leest als een trein, onderstreept nadrukkelijk dat de klimaatcrisis ideologische keuzes afdwingt. Linkse keuzes, als het aan Klein ligt. Dat de oppositie tegen klimaatbeleid uit gevestigde industriële en politieke belangen komt, is allang geen geheim meer, schrijft ze. Maar het is nu aan links om aan te sturen op een radicale breuk met het verleden, en zich niet te laten verleiden om op kapitalistische of neoliberale voorwaarden naar oplossingen te zoeken.

Daarmee trekt Klein de lijn door van haar bestseller *The Shock Doctrine* (2007), waarin ze al fulmineerde tegen de manier waarop neoliberale krachten crises gebruiken om impopulaire maatregelen door te drukken, van natuurrampen tot economische crises.

De klimaatcrisis is zo'n crisis, wat klimaatsceptici ook beweren, aldus Klein. Het grote verschil met oorlogen en bankencrises is in haar ogen dat het kapitalistische systeem weinig te bieden heeft in het geval van een klimaatcrisis, behalve falende CO₂-handel, perverse brandstofplannen of boomplant-acties die vooral meer uitstoot lijken te rechtvaardigen.

Een potentiële nieuwe uitwas, waarschuwt ze, vormt het optimisme over geo-engineering, technieken waarbij op wereldschaal wolken worden gemaakt om zonlicht weg te kaatsen of hele zeeën met ijzer worden bestrooid om de algen CO₂ te laten opnemen. Onaanvaardbaar, zolang de risico's of geopolitieke gevolgen niet doorgedacht zijn, aldus Klein. Het blijft symptoombestrijding, op megalomane schaal, die vooral zo lang mogelijk echt ingrijpen in de opwarming uitstelt en de status quo handhaaft, vooral de westerse trouwens.

Die analyse, welbespraakt en doorspekt met eigen ervaringen op klimaatconferenties, werkbezoeken en bijeenkomsten van alle mogelijke denktanks van links tot rechts, maakt nieuwsgierig naar Kleins ontknoping. Wat is dan die progressieve oplossing voor de klimaatcrisis?

Alles moet anders, daar lijkt het eigenlijk op neer te komen. Klein geeft hoog op van sociale bewegingen die andere investeringen eisen, die producten weigeren, anders stemmen en zich desnoods aan de poort van de kolenterminal laten vastketenen.

Dat zulke bewegingen tegen de klippen op effect hebben, leest ze bijvoorbeeld af aan de Amerikaanse burgerrechtenbeweging van Martin Luther King en anderen in de jaren zestig. Hoe mooi het voorbeeld ook is, *This Changes Everything* loopt uit op een handboek sociale revolutie en een pleidooi voor kleinschaligheid en zelfbestuur, waarvan maar zeer de vraag is of de gewone man met zijn flatscreen en middenklasser zich daar iets bij kan voorstellen, neoliberal als hij gewend is te denken.

In feite is dat ook meteen de kern die Klein wel degelijk raakt. Klimaatactivisten moeten, zegt ze terecht, zich niet verweren tegen de beschuldiging dat ze een linkse, sociale agenda in de kaart spelen. Ze moeten die aantijging met beide handen aangrijpen en het ideaal van een kleinschaliger en meer zelfbestuurde wereld als lonkend perspectief uitdragen. Dromen van een betere wereld mag niet alleen, het moet. Anders wordt het nooit meer wat.

non-fictie

naomi klein

uit het engels vertaald door ineke van den elskamp e.a.

de geus; 608 pagina's; € 29,95.

(this changes everything - capital vs the climate; simon & schuster; 350 pagina's; ca. € 16,-)